

Tereza Vránová: Ze dna české společnosti
(posudek vedoucího bakalářské práce)

Tereza Vránová si pro svou bakalářskou práci vybrala nepochybně atraktivní téma. Sociální postavení deklasovaných vrstev, nově se konstituujících v časech zrodu buržoazní společnosti, se ve druhé polovině 19. století stávalo významným tématem evropské literatury a látkou mnoha románů a povídek.

Vránová se ovšem nepokouší obsáhnout problematiku v celé šíři, zaměřila se pouze na romantizovaný obraz společenského dna, jak se s ním před koncem století setkáváme v souvislosti s nástupem nových literárních tendencí (od novoromantismu a naturalismu až po dekadenci), a v rámci tohoto tématu pak ještě na dvě specifická prostředí, která jsou s obrazem společenského úpadku spojována – na prostředí pražských hospod a na podzemní prostory města.

Úvodu práce dominují obsáhlé a neobjevné biografické charakteristiky (Kukla, Kisch, Kronbauer, Šlechta), které však snad nejsou zcela zbytečné, vzhledem k tomu, že v případě řady autorů jejich zájem o ponižované vrstvy společnosti souvisel s jejich životními a profesními osudy.

Stručná kapitola o obrazu Prahy v soudobé literatuře pak rozhodně své téma nevyčerpává – literární zobrazení Prahy je tu omezeno pouze na díla německy píšících autorů, Praha v české literatuře (od Nerudy, Arbese a Herrmanna až např. po Mrštíka) zcela chybí. Naopak nadbytečně a nemotivovaně je dále připomenut Peter Altenberg.

Následuje charakteristika dobových pražských lokálů. Autorka se věnuje nejprve jejich lokalizaci, přičemž směšuje historická a literární fakta. Pozornější je v podkapitole věnované zobrazování hospodských interiérů. Charakteristické lidské typy hospůdek pražského ghetta i periférie (kromě hospodských např. různé formáty životních ztroskotanců, např. prostitutky, opilce a zlodějíčky) pak pouze popisuje v parafrázích vybraných textů.

Smysluplně působí naopak kapitoly, ve kterých srovnává postoje k dobové sociální realitě, jak se projevují v dílech různých autorů. Teprve ve srovnání s Kuklovým moralizátorstvím a snahou o hodnocení jednotlivých postav vystoupí do popředí Kischova otevřenost a laskavost vůči lidem všech vrstev nebo naopak Šlechtova karatelská kritičnost.

Druhá část práce o „podzemní Praze“ především připomíná málo známé prózy a reportáže K. L. Kukly, ve kterých autor objevoval podzemní prostory města – brlohy a katakomby na jeho okrajích a síť podzemních chodeb pod jeho historickým jádrem. Tuto část

práce charakterizují stejné nedostatky jako části předchozí. Autorka nedostatečně rozlišuje mezi dokumentárními, publicistickými a beletristickými texty a nepřihlíží k jejich žánrovým specifikům. Historické a faktografické poznámky, kterými text prokládá, působí náhodným, nesoustavným dojmem. Dopouští se povrchních generalizací nebo naopak násilných, naivně působících aktualizací (Jáchym Topol – !). A především: její práce končí převyprávěním dějů próz a shrnutím a utříděním faktů, otázky, které by celku dávaly smysl, si vlastně nepokládá. Návštěvníky hospod např. klasifikuje a popisuje, ale nerozlišuje mezi typickým (zlodějčci, prostitutky) a jedinečným (dr. Uher, Tonka Šibenice) a jejich morálkou, životní motivací a vztahem k politické a sociální realitě své doby se nezabývá.

Tereza Vránová si pro svou práci vybrala zajímavé téma, které by při soustředěnějším zpracování skutečně mohlo rozšířit naše představy o české společnosti a literatuře na přelomu 19. a 20. století. Úspěšná byla při komparaci hodnotových postojů vybraných spisovatelů, syntetizující shrnutí tématu by však vyžadovalo širší materiálový záběr a přesnější definování cílů. Autorčina zjevná formulační nejistota totiž nevyplývá jen z kolísání mezi odborným a publicistickým stylem, ale právě i z nedostatečného zacílení práce.

Pokud p(r)omineme další, formální nedostatky (nestejně písmo a řádkování v citacích, různý způsob odkazování), můžeme konstatovat, že autorka se pokusila samostatně uchopit dosud málo zpracovaný materiál. Přestože byla úspěšná jen částečně, její práce má význam jako objevná připomínka celé jedné opomíjené sféry české literatury.

Práci doporučuji k obhajobě.

V Praze, 1. 9. 2011

PhDr. Václav Vaněk, CSc.